

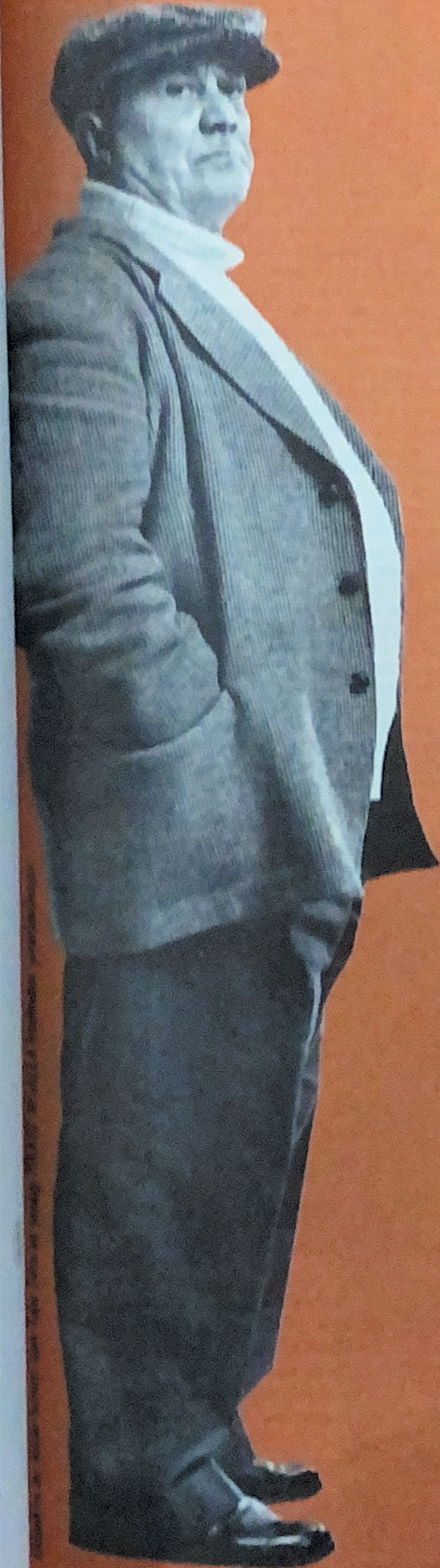

Fikret Mualla

D O S Y A S I

Fırçasını ve şarap şişelerini terk edip gittiğinde 64 yaşındaydı. 64 yıla Paris'i, Berlin'i, akıl hastanelerini, yoklukları, acıları ve birbir rengi sığırdı Fikret Mualla. Kimdir Fikret Mualla? Sanat dünyasına renk veren bir Türk mü, Paris ressamı mı, koleksiyoncuların gözde imzası mı, yoksa bir deli mi?

İstanbul'un soylu ailelerinden birinin çocuğu olarak, 1903 yılında İstanbul'da doğduğunda, bir kız evlada sahip olmanın ateşiyle yanıp tutuşan ailesini hüsrana uğratmıştı. Tıpkı bugün bir Fikret Mualla'ya sahip olmanın gururu içinde iken, birden tablolarının sahte olduğunu öğrenenlerin hüsranı gibi! Bu şirin erkek çocuğuna Mualla adının verilmesi kadar, saçlarının kesilmeyişi ve kıyafetleri de oldukça manidar. Bir başka deyişle Fikret Mualla, biçimsel de olsa ailesinin kız çocuk özlemini gidermek zorunda bırakılmıştı. "Zorunda bırakılmak", bu iki kelime Fikret Mualla'nın yaşamında oldukça fazla yer etmişti ve belki de bu yüzden muhalif bir kişilik geliştirdi. Ölçülü bir disiplin ve iyi bir kültür alması için Galatasaray Sultanisi'ne yatılı verilen Fikret Mualla, yaşamındaki talibsizliklerin ilkiyle burada karşılaştı. Top oynarken sakatlandı. Bu sakatlık, yaşamı boyunca bir bacağının aksamasına neden oldu. İkinci darbe annesinin kaybıydı Fikret için. Okuldan aldığı İspanyol nezlesini eve taşımış ve kendince annesinin ölümüne neden olmuştu. Fikret Mualla yüreğinde annesinin acısı bütün tazeliğini korurken, babası Ekrem Efendi'nin bir kadınla gönül ilişkisine girmesini hiç hazmedemedi. Hırçınlaştı. İlk gençlik döneminin bunalımları aile acılarıyla birleşince, Fikret Mualla giderek dengesizleşti. Bardağı taşıran damla, babasını bir tartışma sonucu yumruklaması oldu. Ve önce akıl hastanesine, ünlü Doktor Prof. Mazhar Osman'ın tedavisine, ardından da yurt dışına tahsile gönderildi. 17 yaşında genç bir delikanlı iken mübendis olma idealiyle Zürih'in yolunu tuttuysa da, Zürih'ten Heidelberg'e, oradan da Münih'e geçti.

Fikret Mualla'ya himaya edenlerden Mm. Angles'le bir anısı

HIFZI TOPUZ “Delirmeyip de ne yapacaktı Fikret?”

Hıfzı Topuz genç bir gazeteci olarak, Fikret Mualla'yı 1952 yılında Fransa'da yakından tanıma fırsatını buldu. Gazeteci-sanatçı ilişkisi içinde bir röportaj sırasında başlayan bu dostluk, Mualla'nın ölümüne dek de 15 yıl sürdü. Bu dostluğun başlangıç gününe dair hayli ilginç ve hayli de düşündürücü bir anısını aktararak söz geçiriyor Topuz. “Fransa'da burslu okuyordum, bir yandan da gazetecilik yapıyordum. Türkiye'deki sanatçı dostlarım Mualla'nın Paris'te olduğundan söz ettiler. Impasse de Rouet'deki stüdyosunun adresini buldum, röportaj için yaşadığı yere gittim. Yaşam şartları pek iç açıcı değildi, sefalet içindeydi. Tanışmamızın üstünden bir-iki dakika geçmişti ki, bana ısrarla kendisinden bir resim satın almamı teklif etti. Burslu bir öğrenci, genç bir gazeteci olarak sınırlı imkânlarla sahiptim. Bu alışverişe tüm özverime karşı ancak on frank ayırabileceğimi söyledim. Bu rakama minicik bir tablonun bile alınamayacağını bildiğimden, bir eskizinizi, bir karalamanızı on franka karşılık verin bana, dedim. O sırada yerinden kalktı, bugün de saklamakta olduğum çok güzel bir eserini bana verdi ve elimdeki on frankı alıp ortadan kayboldu. Biraz sonra kucagında ekmekler ve şarap şişeleriyle geri döndü. Benden aldığı on frankı bakkala yatırmıştı. Aldıklarını birlikte yedik içtik. Saatlerce sohbet ettik. İşte Mualla böyle bir ruhun sahibiydi.” Hıfzı Topuz sözlerine devam ediyor. “Resimlerini 5-10 franka (bugünkü parayla 2.000-4.000 TL'ye) satabilmek için, kapı kapı dolaştığı günler olurdu. Kaç kez koltuğunun altında birkaç resimle Rue de La Sorbonne'da, Hôtel Rollin'e gelip, ‘Bunları arkadaşlarına satamaz mısın?’ dediği günleri anımsarım.

Yoksulluk canına tak etmişti. Akli da pek öyle başında sayılmazdı. Başından geçen olayları, yerine ve dinleyenlere göre çeşit çeşit anlattığı olurdu. Hangisi doğru, hangisi değil, kimse anlayamazdı. Çok zengin bir hayal gücü olduğu için, belki kendisi de kafasında yeni biçimler uydurur, onlara inanırdı. Örneğin şu Picasso ile tanışması olayını, her dostuna başka başka anlatmıştı. Bana anlattıkları başkadır. Taha Toros'a anlattıkları başka, İlhan Koman'a anlattıkları başka, Abdülhalik Renda'ya anlattıkları başka. Gerçeği hiçbir zaman, hiç kimse bilemeyecektir.

Fikret'i yakından tanımış olanların sayısı da yıldan yıla azalmıyor mu? Kimler göçtü gitti? Fikret Adil, Tevfik Kent, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Neyzen Tevfik, İbrahim Çallı, Elif Naci, Feridun Çölgeçen, Mübin Orhon, Safder Tarım, İlhan Koman, Oktay Gün-day, Hasan Esat Işık.

Oğlum Kerem Topuz birkaç ay önce Fransa'nın güneyinde, Fikret'in son yıllarını geçirdiği Reillane kasabasına gitmiş. Fikret'in her gün Madame Angles'e duyurmadan şarabını içtiği ‘Auberge’ye uğrayıp, Fikret'in dostlarını araştırmış, ancak bir tek kişi bulabilmiş, Auberge’i işleten Monsieur Cannoni çoktan ölmüş, Fikret’le aynı masaya oturanlar da Reillane’a veda etmişler. Düşünün Fikret artık oralarda da yok.

Fikret'in kotası son yıllarda yükselmeye başladı; resimleri zaman zaman Paris'te Hôtel Drouot denen açıkartırma salonunda satışa çıkartılıyor. Kataloglarda sık sık adı geçiyor. Bir resim 15-20 bin frank, 5-10 franga alıcı bulamayan Fikret'in, hiç bu fiyatlar aklına gelir miydi?

Fikret günü gününe yaşadı. ‘Café-brasserie’de bir biftekle ‘un demi’ (yarım litre) şarap parasına çalıştı. Yoksulluk ve çaresizlik içinde de zaman zaman deli rolü oynadı. Selim Turan anlatmıştı. Fikret ‘Bazen deli rolü oynarken, deliriyordum’ dermiş. Delirmeyip de ne yapacaktı Fikret?”

Münih'te Güzel Sanatlar Akademisi'nde ünlü ressam Arthur Kampf'tan ders aldı. Burada eğitimini tamamlayan Mualla, İstanbul'a döndü ve önce öğrencisi olduğu Galatasaray Sultanisi'nde resim öğretmenliği olarak görevine başladı. Bir süre de Ayvalık Ortaokulu'nda öğretmenlik yaptı. Ne var ki, bağımsız ve disipline karşı kişiliği, onun bu işi sürdürmesine engeldi. Görevinden ayrıldı. Artık Beyoğlu'nun arka sokaklarında bohem hayatı yaşayıp resim yapıyordu. İhsan İpekeci ve Salah Cimcoz, Mualla'ya destek oldularsa da, skandallar, polisler peşini bırakmadı Mualla'nın. 1939'un ilk günlerinde Paris'e adım attı. Sadece Paris'e değil, dünyaca ünlü Fikret Mualla olmaya da bir adım atıyordu bu. Sanat merkezi ve sanatçıların Paris'i, kısa bir süre sonra işgal edildi. İkinci Dünya Savaşı bütün hızıyla sürmekte ve dünya yokluklar içindeydi. Fikret Mualla, bulabildiği her materyali tuval olarak kullandı. Duvardan söktüğü afiş, pencere camı Mualla'nın fırçasıyla renklendi. Parklarda, metrolarda yattı, aç kaldı, fakat fırçasını elinden bırakmadı. Tablolarını Montparnasse'deki kahve-lerde sattı. 25 yıl boyunca eserlerini toplu olarak sergileyemedi. O Paris'teki yaşamını, çok ucuza elden çıkardığı resimlerle ve onun resimlerinin gelecekte değer kazanacağını sezenlerin desteğiyle sürdürdü. Fikret'i son günlerine kadar himaye eden ise Raquel Angles oldu. Son yıllarını Alp Dağları'nın eteğindeki Reillane kasabasında geçirdi. Kasırgalı, fırtınalı bu yaşam, 1967'de sona erdi. Ardında binlerce renk, biraz rivayet ve pek çok tablo bırakarak.

Bugün koleksiyoncular, Fikret Mualla'nın renklerine, olağanüstü çizgilerine sahip olabilmek için çok büyük paralar döküyorlar. Resimleri, Paris'te Hotel Drouot'ta; Dali, Picasso, Pi-sarro gibi resim üstatları ile aynı piyasada boy gösteriyor.

Fikret Mualla, Taha Toros'un dediği gibi bir deli ressam olarak yaşadı; bir sanat yıldızı olarak öldü!..

Fikret Mualla'yı 1952'de tanıdım; neredeyse kırk yıl olacak. Dostluğumuz, ölümüne dek sürdü, yani on beş yıl. Kendisiyle ilk kez 1952'de Paris'te, Impasse de Rouet'deki stüdyosunda bir röportaj yapmıştım, dost olduk. Sefalet içinde yaşıyordu.

Fikret Mualla bir akşam Beyoğlu'ndaki Degüstasyon'a gider. O sıralarda Atatürk'ün portrelerinin fotoğraftan büyütülmesi yerine, ressamlar tarafından yapılmasını savunan bir hava vardı. Mualla bu hava içinde Atatürk'ün portresinin karşısına geçer, bu fotoğrafın bozuk olduğunu, Mustafa Kemal'in portresinin usta ressamlar tarafından yapılması gerektiğini söyler ve elindeki kadehi resme doğru fırlatır. Amacı sadece kötü resmi protesto etmektir. Fikret Mualla önce emniyete götürülür. Ardından cezai ehliyeti olmadığından akıl hastanesine gönderilir." Fikret Mualla'nın yakın dostu, mektup arkadaşı Taha Toros, ünlü ressamın acılı yaşamından bir kesiti böyle dile getiriyor. "Bir yanardağa benzeyen iç dünyası, zaman zaman lav puskürtür, sonra sönerek sükunete kavuşurdu. Ara sıra, akıl hastanelerinin, hapisanelerin misafiri oluşturan yanardağın alev saçtığı dönemlere rastlardı. En güzel eserlerini, içindek alevlerin boylarıyla karıştığı dönemlerde yapmıştır."

Yıllar süren yazışmalar, sohbetlerin anıları, Toros'un kalbindeki yastığından uyanır gibi oluyor. "Fikret eğer Fransa'ya gitmeseydi sıradan bir ressam olarak kalırdı. Perişan bir hayat sürdüğü Beyoğlu'nun kaldırımalarında silinir giderdi. Sanat dünyasının merkezi olan Paris, Mualla'nın fırçasına tilsim verdi. Ünlü resim dâhisi Picasso'nun takdir ettiği Mualla kendine özgü bir çizgi açtı. Sihirli fırçasının yarattığı tipleri, tatlı renkleri ve usta çizgileriyle; saflığı, hüznü, hırçınlığı, bazen de çocuksu mizahı simgeleyen resimleriyle, sanat dünyasının duvarlarına adını çiziledi. Arşivindeki mektuplarına, fotoğraflarına ve çalışma odasının duvarlarını sıcak renkleriyle süsleyen tablolarına baktıkça, çoğunlukla onun bitkin mimikli çehresini görür gibi oluyorum ve gözlerim buğulanıyor."

Bu uzun yıllara dayanan dostluğun ilk yıllarında, Taha Toros acaba Fikret Mualla'nın ünlü bir ressam olacağını, Paris Ressamı unvanıyla tanınip, resimlerinin milyonlarca ifade edilen rakamlarla satılacağını, hatta Mualla için kitap yazacağını tahmin etmiş miydi? "Fikret Paris'e gittikten sonra, kendi tarzını, kendi janrını yarattı. İşte o dönemlerde belki çok bilinçli olarak değil ama, Van Gogh'a benzetmişim Fikret'i. Bu benzetmeyi, resimlerinin değişik tadından ötürü yapmışım. Doğrusu böylesine ünleneceğini hiç tahmin etmemişim." Dünyaca ünlü bir ressamın, hem de Fikret Mualla gibi lokantadaki peçeteden, mektup kâğıdının köşesine kadar bütün beyazlıklara boylarıyla hayat veren, üstüne üstlük tabloları günden güne daha bir değer kazanan Paris Ressamı taklit edilmez mi? Taha Toros, gözleri buğulanarak anlatıyor: "Sanat çevrelerinde, Mualla'nın sahteleri tartışması sıkça yapılıyor. Mualla'nın Fransa'da olduğu gibi Türkiye'de de piyasası vardır. Bunu üzümlerle söylüyorum, taklitleri var. Evlerinin duvarlarında Fikret Mualla'yı görmek isteyen resim meraklıları dikkatli olsunlar." Taha Toros, sözüne ara verip Fikret Mualla'nın tablosunu gösteriyor: "Bakınız, Fikret, boyları ince işlemekten ve iç içe karıştırmaktan çok, kendine özgü yaygın bir üslupla resim yapar, bu da sahtecilerin işini kolaylaştırıyor. Bir yakınım Fransa'dan bir Fikret Mualla almış, görmemi istedi. Tabloyu inceledim, renk ve çizgiler Fikret'e aitmiş gibi görünüyordu. Arkasını çevirdim. Kâğıdı imal eden fabrikanın damgası var. Araştırdım da gördüm ki, bu fabrika Fikret'in ölümünden sonra kurulmuş. Sahte tablolar hem Türkiye'de, hem de Fransa'da yapılıyor."

Bu gün binbir özenle sahteleri yapılan Fikret Mualla, eserlerinin bir kısmını kendi elleriyle yok etmiş. Bu yok oluş öykülerini Toros'tan dinliyoruz: "Salah Cimcoz, Moda'daki konağında Mualla'ya bir yer ayırmış ve devlet büyüklerinin toplu halde tablosunu yapması için sipariş almıştı. Mualla işin, coşku ve heyecanını içinde günlerce çalıştı. Fakat bir gün, Kalamış'taki bir meyhanede yapılan bir münakaşadan sonra eve koştı ve hemen hemen tamamlanmış olan portrelerin tümünü jiletle kesip, bıçakla gözlerini oydu. Bir başka olayı da bana kendisi şöyle anlatmıştı: Beyoğlu'nun ara sokaklarından birinde yaşarken, parasız kaldığı bir gün, dört tablosunu alıp Güzel Sanatlar Akademisi'ne götürmüş. Müdür Burhan Toprak'tan resimlerini satın almasını istemiş. Sevdığı ve özene rek yaptığı İstanbul'un tanınmış semtlerinden görüntüleri içeren tabloları alınmayıp, üstelik beğenilmeyince, resimleri kucaklayıp, akademinin önünden sokağa atmış. Fikret Mualla bir deli ressam olarak yaşadı, doruğuna çıktığı sanatının maddi ve manevi zevklerini tadamadan yokluk içinde öldü. Öldükten sonra sanat dünyasının duvarlarına adı çizildi."

TAHA TOROS

"Fikret Paris'e gitmeseydi sıradan bir ressam olarak kalırdı."

Resimli mektuplarından örnek (Taha Toros Koleksiyonu)

resimler için belge veriyoruz. Sattığımız bir tabloyu iki gün sonra da, beş yıl sonra da, o günkü rayıcı üzerinden geri alırsınız."

Özellikle F. Mualla üzerindeki spekülasyonları hatırlatıyoruz Sümer'e. Sümer, gerçek olduğuna inandıkları için belge verdiklerini vurgulayıp şunları söylüyor: "Ben bugüne kadar 3000'e yakın F. Mualla eseri gördüm. Eleştirmen Fikret Adil'in geniş bir F. Mualla koleksiyonu vardı; onu inceledim. Türkiye'deki tüm koleksiyonerlerin F. Muallalarını ve de Fransa'da Madame Angels'in F. Muallalarını tanıma fırsatı buldum. Biz Fikret Mualla resmi alırken sanatçının fırça darbelerine, figür ve kontürlerine dikkatle bakıyoruz. Gerçek bir F. Mualla'da aykırı bir şey görmezsiniz. Sahtesinde ise, mesela sarıyı çok cırt bulursunuz, sizi rahatsız eder. Bu sanatın özgün olayıdır. Bunu anlamamız için çok Fikret Mualla görmemiz lazım. 10-20 tane Mualla gören yorum yapamaz. Çünkü onun genel çizgisini sindirmek gerekir. Kol dönüşleri, surat dönüşleri bellidir. Sahtesinde muhakkak aykırı bir çizgiye rastlarsınız. Ben on sene içinde 3-4 tane sahte Mualla gördüm. Onlarda bariz hatalar vardı. Detayları, renk uyumu farklı idi. Kısacası, biz resim alırken bu işi bildiğimiz için, rahatsız olmadan alıyoruz. Amatörce yapmıyoruz. Ben, F. Mualla'nın sahtesi var söylentilerinden bugüne kadar hiç tedirgin olmadım. 'Sahtesi var' diyenlere şu soruyu sormak gerekir, sahtesiyle gerçeğinin mukayesesini yapabilecek yetkinlikte misiniz? Ayrıca 'sahtesini gördüm, var' diyen birinin bunu kanıtlaması gerekir. Sahte diyor ve açıklayamıyorsa ben onu mahkemeye veririm! Biz her sene açacağımız Mualla sergisini. Galerilerde ben, sattığım resmin yükünü taşımak zorundayım. İddia ediyor ve diyor ki, ben Fikret Mualla'yı tanırım."

Fikret Mualla resminin çok basit gözükmesine rağmen Hoca Ali Rıza ve Çallı'dan çok daha zor bir tekniğe sahip olduğunu savunan Doğan Sümer, Türkiye'de Fikret Muallaların sahtesinin, koleksiyoneri etkileyecek boyutlarda olmadığını da vurguluyor.

Beş sene içinde 100'e yakın Fikret Mualla sattıklarını ve tek bir resmin dahi sahte diye geri gelmediğini de ekliyor Sümer, "Bizim sattığımız F. Muallaları 15-20 sene önce Madame Angels'in evinde görenler var" diyor.

Fikret Mualla'nın eserlerini taklit edecek insanın elinde, en az 80-100 adet resim olması gerektiğine değinen Sümer, bunun nedenini de şöyle açıklıyor: "F. Mualla'da tek rengi kullanma olayı vardır ki, bu çok zor bir iş. Onun resimleri rahat kontürler taşır. Eğer resimden uzaksanız, ilişkiniz yoksa, size F. Mualla'nın sahtesini gerçek diye rahatlıkla sunabilirler, siz de gönül rahatlığı ile inanabilirsiniz."

Sümer, F. Mualla tablolarının sahte mi, gerçek mi olduğunu ultraviyole ışınları ile anlamının mümkün olamayacağı görüşünde. "Ultraviyole, sahte dolar ve mark tespitinde kullanılan bir alet. Onunla resme bakılmaz. Resim görsel bir olaydır. Baktığınız zaman anlarsınız. Vedat Öztarhan, Ferid Edgü, Mustafa Taviloğlu ile beraber baktığınızda, daha da iyi anlayabilirsiniz. Eğer görsel olarak yanıldığınızı düşünüyorsanız, tahmin olaylarına girersiniz. Kaldı ki, aykırı F. Muallalar da var. F. Mualla, 1940-50 arası tarzının dışında resimler de yapmıştır. İnceleyince anlıyorsunuz. İmzası var, kullandığı renkler, kâğıt..."

F. Mualla'nın dönemine ait kâğıt ve boyaların bulunarak, o malzemeye sahte resim olayına girmenin zor, hatta imkânsız olduğu görüşünü taşıyor. O döneme ait ve F. Mualla'nın resim kâğıdı yerine kullandığı opera afişlerinin hiç de ucuz olmadığını dile getiriyor. Eserin sahteliğine ilişkin taşınan kuşkunun, çok istenirse Emniyet Müdürlüğü'nde bulunan bir makineyle de giderilebileceğini vurgulayarak, "Bu makine Batı'da da kullanılıyor ve resmin kaç yaşında olduğu konusunda kesin bilgi veriyor. Ne var ki 5 ila 10 milyon arası bir ücreti var bu işlemin. Türkiye'de sadece büyük sahtekârlıklar ve değerli kâğıt tahribatı için kullanılıyor. Batı'da ise çok önemli ressamın eserleri için başvuruluyor. F. Mualla için söz konusu değil."

Peki, F. Mualla'ya neden böylesine bir talep var? "F. Mualla'ya sanıldığı kadar çok talep yok. F. Mualla sergisini bir Vakko, bir de biz açarız. Vakko'ya da Ferid Edgü kanalıyla gelmiştir. Ferid Edgü, Vedat Öztarhan, Mustafa Taviloğlu'nda çok çok iyi en az 50 tane F. Mualla vardır. Senelerdir topluyorlar çünkü. Sergi açmak demek kolay resim satmak anlamına gelmiyor. Kolay satılmıyor maalesef. Türkiye'de resim kültürü daha yeni yeni gelişiyor. F. Mualla, iki senedir satılmaya başladı. Biz ilk zamanlar sanatçının eserlerini galeriye astığımızda, bakıp 'çocuk resmi' diyorlardı. Şimdilerde seçkinlerin arasında bir F. Mualla modası gündeme geldi. Bazı kişiler duvarlarını renklendirmek için alıyorlar sanıyorum. Meraklıları ise ellerindeki hiçbir zaman satmıyorlar. Biz çok zorluk çekiyoruz F. Mualla sergisi açarken. Önümüzdeki sergi için ayırdığımız çalışma süresi en azından 9 ay!"

VEDAT ÖZTARHAN

"Mualla daha ne anlam, ne de fiyat olarak değerini bulmadı."

Fikret Mualla, koleksiyoncuların son yıllardaki gözde imzası. Vedat Öztarhan; Yalnızca Fikret Mualla koleksiyonu yapan, hatta sanat çevrelerinin tanımlamasına göre elinde en çok F. Mualla imzalı tablo bulunan resimsever. Neden yalnız F. Mualla? Öztarhan'a yöneltilmesi gereken ilk soru bu olmalı diye düşünüyoruz. "Duygusal yapımın ve mesleğimin bir uzantısı galiba. Mualla'nın İstanbul'dan kaçıp 1938'de Paris'te başlayan, tamami zorluklarla dolu olarak akıp, 1967'de de Fransa'da noktalanı yaşamından çok etkilendim. Bunun yanında mesleğim gereği moda ile iç içeyim, renkler dünyamın bir parçası. Mualla'nın o can, hareket dolu renkleri ruhumu işledi. Ve 1970'te bu heyecanla ve sahip olabilmemizin hazzı ile ilk Fikret Mualla'mı Paris'ten Madame Angles'ten satın aldım. O yıllarda Fransa'da tanıtma musteşarı olarak görev yapmakta olan dos-

turn Mukadder Sezgin ile takdir ettiğim sanatçı Abidin Dino, duygusallığın ağır bastığı Fikret Mualla tutkumun daha bilinçli bir çizgiye oturmasına yardımcı oldular. Sonraki yıllarda çoğunluğu yurt dışından olmak üzere Fikret Muallalar almaya devam ettim."

Sahtesini alma korkusu hiç yüreğinizi sarmadı mı?

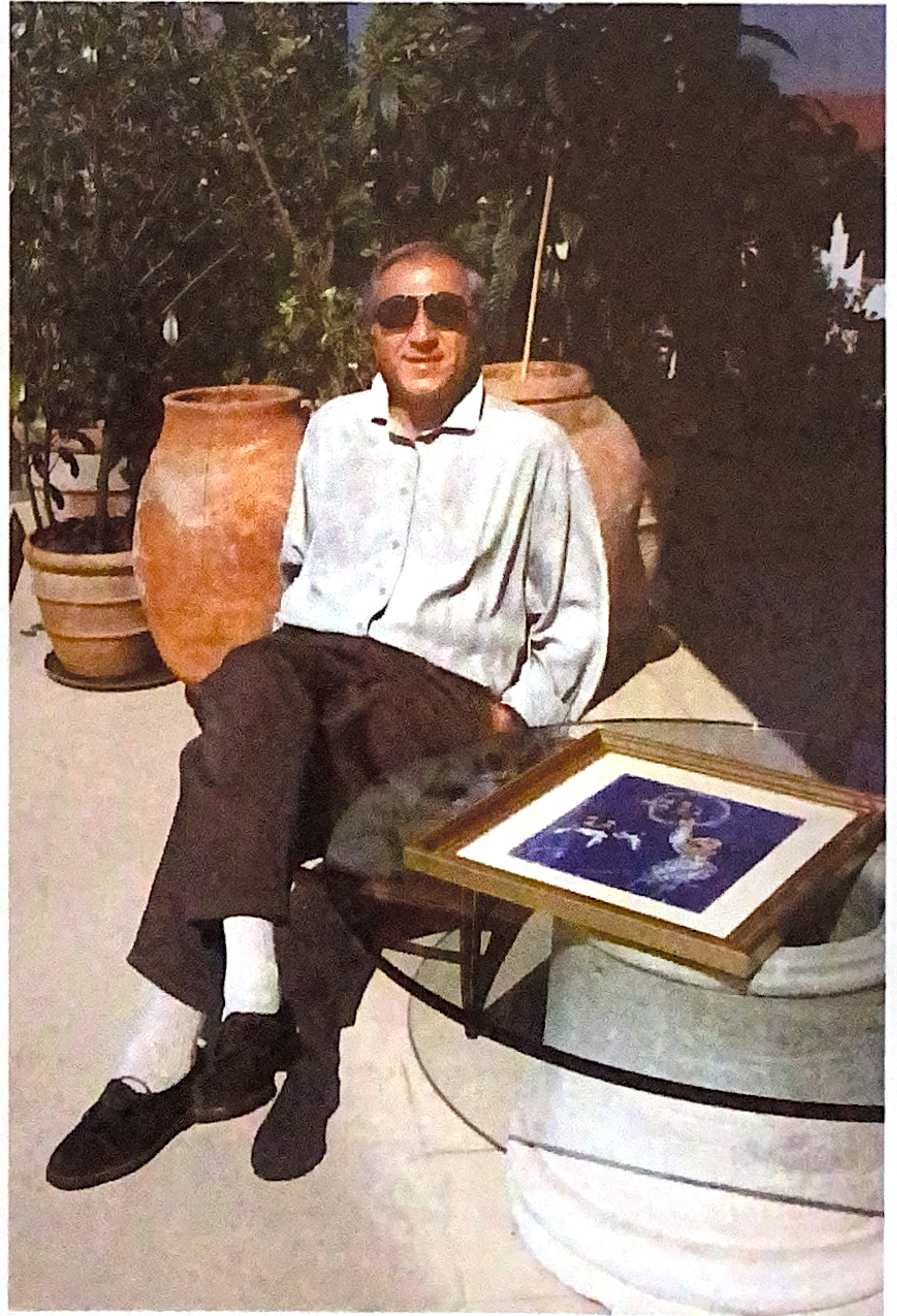
"Sarmadı, çünkü 1970'lerde sahte Fikret Muallaların var olduğu söylentileri yoktu. O laf 1985'lerde ortaya çıktı. Yani benim Mualla'nın tarzını ezber ettiğim yıllarda. Zaten söylendiği gibi sahtelerinin bolluğuna da hâlâ inanmıyorum. Mualla zor taklit edilir. Onun figürleri, renkleridir, imzası. Ben-ce Hikmet Onat, taklide daha açıktır. Ve iyi taklitse de zor anlaşılır, belki de anlaşılmaz. Ama Mualla'da bu olmaz işte. Kendine özgü bir tarzı var çünkü. Mesela ben bir bakışta sahte Mualla'yı tanırım. Yanılma şansım azdır." Renklerinin canlı oluşu, çizgilerinin sadeliği Fikret Mualla'yı seçkinlerin bir anda en gözde ressamı haline dönüştürdüğünü vurgulayan Öztarhan gülümseyerek ekliyor: "Dekoratif diye alıyorlar..."

Peki siz yatırım olsun diye hiç Fikret Mualla aldınız mı?

"Asla almadım, bunu kesin olarak söylüyorum. Ama 1980'lerden sonra tabloların anormal fiyat artışı göstermesi, elimde hesapta olmayan bir değer oluşmasını sağladı. Emlaktan, altından daha çok prim yaptı Mualla. Şimdi yatırımlarımı, iki oğluma bırakacağım değerleri düşünürken, Mualla'nın tablolarını da işin içine katıyorum. Bu arada hemen ekleyeyim; Son iki yıldır bir tek Fikret Mualla resmi bile almadım, çünkü fiyatlarını çok pahalı buluyorum."

Fikret Mualla modasının hızını yitireceğine, fiyatların düşeceğine mi inanıyorsunuz yoksa?

"Hayır. Tam aksine Mualla'nın daha ne anlam, ne de fiyat olarak değerini bulamadığına inanandanım. Yükseliş aynı hızla sürecek. O zaman artık Fikret Mualla almayacaksınız. Ben Fikret Mualla'ya hayranım. Artık almam yeter diyorum, pahalı diyorum, ardından Fransa'da onun yaşadığı çevreye özel olarak gidip kıyı bucak geziyorum. İzlerine, tanıdıklarına rastlarsam heyecan duyuyorum. Tabii bu arada içimin ısındığı bir tablosuna rastlarsam da parayı verip alıyorum."

FERİT EDGÜ

"Fikret Mualla'nın bu kadar çok sahtesinin olması, biraz da benim günahım..."

Ferit Edgü, Fikret Mualla konusunda, etkin ve yetkin isimlerden biri. Geniş bir Fikret Mualla koleksiyonuna sahip olan Edgü, sanatçının daha çok 1946 - 1954 arası dönemlerindeki resimlerini tercih ettiğini vurguluyor. "Çünkü" diyor, "Ondan sonraki dönemleri, sanatçının kendi kendini tekrarıdır." Sahibi olduğu Ada Yayınları'nda, Fikret Mualla ile ilgili çok sayıda eser de yayınlayan Edgü, Mualla'nın önce renkli kişiliğini, sonra da renkli resimlerini sevdiğini söylüyor. 1958-1960 yılları arasında haftada üç-dört kez Mualla ile sohbet etme imkânı bulduğunu da belirtiyor Ferit Edgü. Fikret Mualla'nın hayattayken dahi resim çevrelerinde mitos olduğundan söz ediyor; "O mitos 19. yüzyıl sonlarından, 20. yüzyılın ortalarından kalan bohem sanatçı imajı idi. Fikret Mualla, Van Gogh'ların, Gogen'lerin, Modigliani'lerin bohemini devam ettiren bir sanatçıydı. İçgüdüleriyle bohem dünyası içinde resimler yapıyordu, resimleri de otantiktir. Çünkü, o hayatı yaşadı, resimleri de bunu yansıtır. Başka bir deyişle, bunlar kısa zamanda yapılan resimlerdir. Bu nedenle boyutlar küçüktür, hemen bitirilir, bir şişe şaraba, bir kap yemeğe satılması için de kolay kuruyan guaj kullanılmıştır". Fikret Mualla'nın çok fazla resim yaptığını da söylüyor Ferit Edgü. Paris'te bulunduğu yıllarda sanatçının Parisli dostlarındaki tüm resimleri gördüğünü de ekliyor sözlerine. Artık faaliyette olmayan galerisi Bedri Rahmi'de birçok Fikret Mualla sergisi açan Edgü, çok sayıda Fikret Mualla eserini de Türkiye'deki koleksiyonerlere kazandırmış bir isim. 50 eserlik önemli bir Fikret Mualla koleksiyonunu dağılmayacağını bildiği için, Erol Simavi'ye sattığını da açıklıyor. Fikret Mualla'yı yakından tanıyan, sanatına vakıf biri olması munasebetiyle Ferit Edgü'den sahtecilik olayı üzerine görüşlerini alıyoruz. Edgü, özellikle son 5-6 yıldır, Fikret Mualla'nın çok sayıda sahtesinin üretildiğini, bu olayın da Fransa'dan kaynaklandığını açıklıyor. Türkiye'de resim alıcılarının büyük çoğunluğunun, resim bilgisinden yoksun olmalarının da sahte olayını körüklediğini söylüyor Ferit Edgü.

Fikret Mualla'nın neden bu kadar sahtesinin yaygın olduğunu, olayın nasıl ve neden başladığını, neler yapılabileceğini de yine Ferit Edgü'ye soruyoruz. İlk Fikret Mualla müzayedesinin 1975'te Paris'te yapıldığını, kendisinin de bir rastlantı sonucu, o müzayede de bulunduğunu belirtiyor Ferit Edgü. "100'den fazla resmi vardı Mualla'nın o müzayede de. Bir dostumla birlikte, resimlerin çoğunu da biz aldık. O sıralarda sahte Fikret Mualla olması için bir neden yoktu, çünkü resimleri para etmiyordu! Türkiye'ye döndüğümde, olayla ilgili yazı yazdım. Türkiye'deki koleksiyonerleri, Kültür ve Dışişleri Bakanlığı'na uyardım. Bir Türk ressamının Paris'te müzayedesini oluyordu ve benden başka kimse yoktu. Bir yıl sonra yeniden müzayede yapıldı. Yazılarım üzerine, Kültür, Dışişleri Bakanlığı yetkilileri salonu doldurdular. Fiyatlar da bir önceki yıla göre yüzde yuz arttı! Türkiye'de artan fiyatlar, Fransa'ya yansıdı. Fransa'da sahte resim yapmanın suçu büyük. Ne varki Türkiye gibi soruşturma açmayacak bir ülke söz konusu olunca iş kolaylaşıyor. Bir de Fransa'da Fikret Mualla'nın ekspertizini yapacak kimse yok, bu da bir avantaj! '80'lerin başında üretilmeye başlanan sahte Mualla'lar, Paris'te müzayede salonlarında satılmaya başladı. Fransa'da sahte bir sanat eseri gündeme geldiğinde ve ispat edildiğinde, 30 yıl sonra dahi paranızı geri veriyorlar. Burada böyle bir durum söz konusu değil. Fikret Mualla'nın bu kadar çok sahtesinin olması biraz da benim günahım! 1975'te Paris'te müzayede sonrası İstanbul'da Vakko Sanat Galerisi'nde büyük bir retrospektif sergisini açtım sanatçının. Ardından kendi galerimde F. Mualla'nın Parisli dostlarından satın aldığım resimlerle bir sergi daha gerçekleştirdim. Yazılar yazdım, ardimdan başkaları da yazdı. Böylece F. Mualla'nın resmine karşı bir talep oluştu. Moda oldu... Talep Paris'teki açığı gözlemler yaradı! Hâlâ, Paris'teki müzayedelerde bilmeden sahte F. Mualla'lar satılıyor." Fikret Mualla'nın tuval resmi yapmadığını, bu nedenle de sahtelerinin çok kolay üretildiğini söylüyor Edgü. "Bazen öyle sahtelerini görüyorsunuz ki ayırt etmek, teşhis koymak bir saatinizi alabiliyor. Bazıları da Mualla'yı şöyle bir görmüşler, analiz etmemişler, sadece biri göstermiş onlara, o kadar! Bana getiriyorlar, daha kapıdan içeri girerken, 'Getirmeyin, bu F. Mualla değil' diyorum, 'Ama daha bakmadınız diyorlar, 'Bakmaya gerek yok' diyorum."

Türkiye'de kendisine getirilen F. Mualla'ların yüzde sekseninin sahte olduğunu da üzülerek belirtiyor F. Edgü. "Çok yaygın şekilde sahteleri üretiliyor. Özellikle son zamanlardaki F. Mualla'ların sahte olup olmadığını herkes anlayamaz."

Edgü, kendisinin de her resmin sahte olup olmadığını anlayamayacağını, sadece resimler hakkında iyi ya da kötü diyebileceğini belirtiyor. F. Mualla'nın kendisini tanıdığını, elinden 500'den fazla Mualla resmi geçtiğini, sanatçının hangi kâğıda, hangi boyayı kullandığını, 1954 ile 1960 arası resimlerinin farklarını, hastalık dönemindeki eserlerini, Türkiye'de iken yaptıklarını, temalarını, değişikliklerini, paletini iyi bildiğini vurguluyor. Türkiye'de ekspertiz müessesesinin oluşmadığını söyleyen Edgü, sahtecilik olayında laboratuvarlara ancak 100 senelik bir sanat eseri için başvurulduğunu söylüyor.

F. Mualla, konusunda moda olgusuna ilginç bir örnek de getiriyor. Edgü: "1980'lerin başında bir dostum, Bedri Rahmi Galerisi'nden aldığı bir Mualla'yı yılbaşında arkadaşına hediye etmişti. Arkadaşı, 'Ben bu resmi asamam' diye geri getirdi galeriye. Üç yıl sonra aynı kişi bizim galerimize gelerek çok sayıda F. Mualla aldı. Üç yıl içinde göz zevki ve kültürünün gelişeceğini sanmıyorum. Dolayısıyla sadece moda uymak için F. Mualla alıyordu. Yine F. Mualla sergilediğimiz dönemlerde, bir gün bir dostum telefon etti, arkadaşının evinde F. Mualla natürmortu gördüğünü, bizde patlıcanlı natürmort olup olmadığını, varsa almak istediğini söyledi!"

Sahtecilik olayının, Türk sanatseveri bilinçlenmediği sürece hızla artacağına düşünüyor Edgü. Bir ay önce Fransa'da yapılan bir müzayedenin kataloğunda sahte bir F. Mualla'yı hemen teşhis ettiğini de belirterek: "Onu mutlaka bir Türk almıştır ve eminim çok yakında da sergilenir. Sahte olduğu hemen anlaşıyordu. 'İstanbullu Balıklar' diye de bir isim uydurmuşlar resme."

Sahtecilik olayını çok büyütmemek gerektiğini ifade eden Edgü, resim meraklılarına sahte olup olmadığını anlayamıyorsa almamalarını öğütüyor. "Ya da" diyor. "Güvenilen bir yerden almak lazım. Hangi koleksiyonerden geldiğine bakmak da iyi bir çözüm olabilir. Katalogların altında daha önce kimlerde olduğuna dair isimler vardır. Van Gogh'un altında bazen 16 koleksiyoner görürsünüz. Resmin imzasının olup olmaması önemli değil. İmza atmak, resmi yapmaktan kolay. Cezanne'nin resimlerinin yüzde 80'i imzasızdır. Çünkü resmin kendisi imzadır."